

Báthori Várkastély

A műemléktemplomokkal ellentétben a várkastélyról igen kevés írott forrás maradt fenn. Annyi bizonyos, hogy 1433-ban már állt a család ecsedi ágának ősi udvarháza, melyet a XV.-XVI. században Báthori István és Báthori András várkastéllyá építtetett ki. Ebben az időszakban élte a vár történetének fénykorát. A mintegy 60x80 méteres területen belül több önálló palotaszárny és egyéb épület helyezkedett el a középső udvar körül, és az egész együttest palánk és árok övezte. A kastély legreprezentatívabb központi építménye az északi oldal közepén álló ebédlőpalota volt. Ez az épület pusztulás előtti állapotában három szintre tagolódott. A legfelső szintet egy 25x8 méteres fogadóterem foglalta el. A földszint három, keresztirányú dongaboltozatos helyiségből állt, amelyek a fogadóterem kiszolgáló helyiségei voltak. A bejárat az udvarról, a középső nagyobb helyiség délkeleti sarkában nyílt. A két szélső helyiség a középsőből volt megközelíthető. Ez alatt a szint alatt hatalmas, dongaboltozatos borospince húzódott. Az épület déli homlokzatán öt pilléren álló négy hatalmas arkádívvel tagolt alapépítményen emeleti reneszánsz loggia húzódott. A központi építményen kívül még két épület lokalizálható: a déli szárny kelet-nyugati irányú lakóépülete, valamint a nyugati szárny.

A város a XVIII. század közepén a Károlyi család birtokába került. Ettől az időszaktól kezdve a település gazdasági hanyatlásával párhuzamosan a vár is pusztulásnak indult. A három szárny közül csak az északi palota maradt meg, melyet évszázadokon keresztül magtárként használtak.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal 1985-ben műemlékké nyilvánította a rendkívül rossz állapotban lévő épületet. Huszonegy évvel később, 2006-ban került sor a vár újjáépítésére.

Zombor Szabolcs főmérnök tervei alapján készült el a vár elméleti rekonstrukciója, hiszen az eredetileg kétszintes, loggiás épületnek csak a magtárként használt földszintje maradt meg. Az újjáépítés kutatásokon és korabeli példákon alapult.

A gyönyörűen rekonstruált kastély négy termében az intézmény állandó kiállítása, a Báthori Panoptikum várja az idelátogatókat. Öt képben negyvenöt életnagyságú viaszfigura jeleníti meg a Báthoriak korát és legendáit. Az élethű szobrok igen érzékletesen mesélik el a város történetének jelentős mozzanatait: a Kenyérmezei csatát, a Báthori egyezményt, Báthori Erzsébet legendáját. Az emeletről modern csigalépcső vezet a tetőtérben kialakított 100 fő befogadására alkalmas konferenciaterembe, ahol jól látható az épület különleges gerendaszerkezete. A hatalmas pince egyik részében látogatható a kőtár, melyben azokat a reneszánsz kőmaradványokat helyezték el, amik a régészeti feltárás során kerültek elő. Az alagsor másik része középkori étteremnek ad helyet.

Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A vár építészeti értékei mellett állandó kiállításával a középkori Nyírbátor jelentős pillanatait és hétköznapijait bemutatva hozza közel hozzánk a múlt dicsőségét. Az értéktárba történő felvétel mellett szól az is, hogy a várkastély és a Báthori-panoptikum 2010. decemberében elnyerte az „Észak-alföldi régió ajánlásával” kitüntető címet, mellyel olyan szolgáltatásokat, rendezvényeket díjaznak, amik méltán képviselik a régió értékeit.

A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Szekér György, „A nyírbátori Báthori-várkastély”, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szemle, 1991.2. 5.-24.p.

Magyar Kálmán, „A nyírbátori Báthori várkastély története és régészeti kutatásai”, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szemle, 1975.8. 43.-55.p.

Báthori Gábor, Nyírbátor az Európai Unióban. Budapest: Ceba, 2004.

Máté Antal, „Utazás a Báthory család korába”, Bátor, 2008. 10. 3.p.

„A reneszánsz építészet kuriózuma”, Bátor, 2006. 10. 3.p.

A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.bathorivarkastely.hu